ETİMESGUT
BELEDİYE BAŞKANLIĞI

ULUSLARARASI TARİHTE ETİMESGUT SEMPOZYUMU
BİLDİRİ KİTABI

INTERNATIONAL ETİMESGUT IN HISTORY SYMPOSIUM
PROCEEDING BOOK

II. CİLT

Etimesgut/ANKARA
29-30 Mart 2018

ISBN: 978-9944-677-3-7

Etimesgut Belediye Başkanlığı

Kültür Yayınları

Yayın No: 4

Cilt No: 2

Genel Yayın Yönetmeni / Editör:

Mustafa MURAT

Bilim Kurulu:

Prof. Dr. Nurettin GÜZ

Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ

Prof. Dr. Hanife GÜZ

Araştırma & Yayına Hazırlama:

BUTA Danışmanlık

www.butadanismanlik.com.tr

0 (312) 360 87 87

www.tarihteetimesgut.org

tarihteetimesgut@gmail.com

© Her türlü yayın ve çoğaltma hakkı Etimesgut Belediye Başkanlığı'na aittir.

İzinsiz çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Kaynak verilerek alıntı yapılabilir.

Para ile satılmaz.

29-30 Mart 2018 tarihleri arasında düzenlenmiş olan
Uluslararası Tarihte Etimesgut Sempozyumu'na
91 bildiri Düzenleme Kurulu tarafından seçilmiştir.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ vi

ÖNSÖZ viii

SEMPOZYUMUN ADI 10

SEMPOZYUMUN KAPSAMI: 10

SEMPOZYUMUN AMACI: 10

SEMPOZYUM HAKKINDA GENEL BİLGİ 11

SEMPZOYUMA DESTEK VEREN ÜNİVERSİTELER 11

KURULLAR 12

Onur Kurulu 12

Düzenleme Kurulu 12

Bilim Kurulu 13

Onur Konuğu 14

SEMPOZYUMA ÜLKE DIŞINDAN KATILACAK AKADEMİSYENLER 14

SEMPOZYUM OTURUM BAŞLIKLARI 14

SEMPOZYUM PROGRAMI 16

Birinci Gün - Birinci Oturum 17

Birinci Gün - İkinci Oturum 18

Birinci Gün - Üçüncü Oturum 19

İkinci Gün - Birinci Oturum 20

İkinci Gün - İkinci Oturum 21

İkinci Gün - Üçüncü Oturum 22

İkinci Gün - Dördüncü Oturum 23

Genel Değerlendirme 23

TAM METİNLER 24

Atatürk'ün Örnek Köyünden 1990'ların Belediyesi'ne Yaşayan Mekânlar Olarak Etimesgut 25

Rusyalı Türkolog Gordlevski'nin 1920'li Yıllarda Ankara'da Topladığı Halk Rivayetleri 54

Birinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'deki Mustafa Kemal Atatürk'ün Siyaseti 72

Cumhuriyet'ten Günümüze Okullaşma Durumu Etimesgut İlçesi Örneği 79

Türk Dünyasında Kimlik Oluşumunda Belediyelerin Rolü: Kazakistan Belediyeciliği ve Etimesgut Belediyesi Karşılaştırması 80

Osmanlı Arşiv Belgeleri 19. Yüzyılda Etimesgut 97

Bir Tasarım Olarak Mimarlık Ve Moda Etkileşimi 98

Yer Markacılığı Bağlamında Yerel Yönetimlerde Marka İmajı ve Etimesgut Yer Markası Algısı Üzerine Bir Analiz 116

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yaygınlaştırılmasında ve Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü Bağlamında Etimesgut Belediyesi ve etiSEM Örneği 148

Zorunlu Göçe Maruz Kalan Öğrencilerin Okullaşma Durumu Etimesgut İlçesi Örneği 178

Olay Kodlama Kuramı Bağlamında Etimesgut Marka İmajı Oluşturmada Halkla İlişkilerde Bir İletişim Modeli Olarak etiSEM 179

19. Yüzyılın İlk Yarısında Ahîmesud, Elvan, Bağlıca ve Eymiryaman/Emiryaman Köylerinin Nüfusu ve Nüfus Özellikleri 206

Zir Vadisinde İskân Edilen Göçmenlerin Sosyal ve Ekonomik Hayata Etkisi 236

19. Yüzyilda Ankara ve Zir 249

Elvankent'in Manevi Mimarı Ahi Elvan ve Vakıfları 270

Açıksöz Gazetesine Göre Milli Mücadele Döneminde Ankara 293

Başkent Tartışmalarına Farklı Bir Bakış: Velid Ebüzziya 313

Atatürk'ün Ankarası ve Etimesgut 337

Tek Partili Dönemde Etimesgut'un İdari Teşkilatlanması 360

Ankara İli Etimesgut İlçesi Çorap ve Patik Örücülüğünde Motif ve Kompozisyon Özellikleri 375

Türkiye'nin Türk Dünyası Politikasında Kamu Diplomasisi ve Yerel Bir Aktör Olarak Etimesgut Belediyesi 383

Etimesgut Çevresinin Yapı ve Yeryüzü Şekilleri 405

Etimesgut'ta Ahi Mesud Zaviyesi Vakfı 410

Ankara İli Etimesgut Belediyesi etiSEM El Sanatları Kurs Programlarının İncelenmesi 435

Kent Marka İmajı Oluşturmada Disiplinlerarası İşbirliği ve Yerel Yönetimlerin Rolü: Etimesgut Örneği 444

Etimesgut'ta Yaşayan Gençlerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri 468

Etimesgut İlçesi'nin Kültür, Sanat ve Tasarım Alt Yapısı Bağlamında "Yaratıcı Kültür Endüstrisi Haritası" Oluşturulmasına İlişkin Öneriler 487

Emir Timur'un Ankara Bölgesindeki Faaliyetleri 505

Ankara'daki Konar-Göçer Teşekküller; Göçerlikten Yerleşikliğe Bir Şenlenme Öyküsü (16.-18.Yy.) 506

DİZİN 528

KURULLAR

ONUR KURULU

Enver DEMİREL	Etimesgut Belediye Başkanı
Prof. Dr. İbrahim USLAN	Gazi Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ahmet Erman AKBULUT	Türk Hava Kurumu Üni. Rektörü
Prof. Dr. Metin DOĞAN	Yıldırım Beyazıt Üni. Rektörü
Prof. Dr. Ali HABERAL	Başkent Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Adem ŞAHİN	TOBB ETU Üniversitesi Rektörü
Sıtkı ALP	Çankaya Üni. Mütevelli Heyeti Bşk.
Prof. Dr. Seyit AYDIN	Kastamonu Üniversitesi Rektörü

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Nurettin GÜZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Korkut ERSOY	Başkent Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ayhan BİBER	Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Hanife GÜZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. M. Serhat YILMAZ	Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. H. Mustafa ERAVCI	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Sezayi YILMAZ	Karabük Üniversitesi
Doç. Dr. Umur IŞIK	Gazi Üniversitesi
Dr. Bahattin DEMİRTAŞ	Gazi Üniversitesi
Dr. Ceren YEĞEN	Muş Alpaslan Üniversitesi
Dr. Tekin ÖNAL	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Akılbek KILIÇEV	Kırgız Milli Üniversitesi
Prof. Dr. Bünazarat GAYIPOVA	Batken Devlet Üniversitesi
Prof. Dr. Nasip GÖĞÜŞOV	Milli Bilimler Akademisi
Prof. Dr. Oljobay KARATAYEV	Kırgız Milli Üniversitesi
Prof. Dr. Ali YAKICI	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Bünyamin AYHAN	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Hanife GÜZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim MARAŞ	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. M. Derviş KILINÇKAYA	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Metin IŞIK	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Muharrem ÇETİN	Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Necati DEMIR	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nurettin GÜZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Öcal OĞUZ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Selçuk DUMAN	Giresun Üniversitesi
Prof. Dr. Sezai TÜRK	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Üçler BULDUK	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Ünsal YAVUZ	Başkent Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf SARINAY	TOBB ETÜ
Doç. Dr. Alper ALP	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Murat AKÇAKAYA	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Seyfi YILDIRIM	Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Umur IŞIK	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Hüseyin DEMİREL	Karabük Üniversitesi
Doç. Dr. Mübariz AĞALAROV	Devlet Pedagoji Üniversitesi
Doç. Dr. Kayrat ZHUNİS	Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi
Dr. Hatira YUSİFOVA	Hazar Üniversitesi
Dr. Güllü KARANFİL	Gagauz Yeri Bilim Arş Mrk.
Yrd. Doç. Dr. Oğuz POYRAZOĞLU	Gazi Üniversitesi

ONUR KONUĞU

Prof. Dr. İlber ORTAYLI	Galatasaray Üniversitesi

SEMPOZYUMA ÜLKE DIŞINDAN KATILACAK AKADEMİSYENLER

Prof. Dr. Nasip GÖĞÜŞOV	Azerbaycan	Millî Bilimler Akademisi
Doç. Dr. Mübariz AĞALAROV	Azerbaycan	Devlet Pedagoji Ünv.
Dr. Hatira YUSİFOVA	Azerbaycan	Hazar Üniversitesi
Prof. Dr. Oljobay KARATAYEV	Kırgızistan	Kırgız Milli Üniversitesi
Prof. Dr. Kalysh AMANZHOL	Kazakistan	Al-Farabi Kazak Millî Ünv.
Prof. Dr. Tattigül KARTAEVA	Kazakistan	Al-Farabi Kazak Millî Ünv.
Prof. Dr. Aliya ISAEVA	Kazakistan	Al-Farabi Kazak Millî Ünv.
Doç. Dr. Kayrat ZHUNIS	Kazakistan	Al-Farabi Kazak Millî Ünv.
Doç.Dr. Mendigül NOGAİBAYEVA	Kazakistan	Al-Farabi Kazak Millî Ünv.
Doç.Dr. Mirzahan EGAMBERDİYEV	Kazakistan	Al-Farabi Kazak Millî Ünv.
Dr. Güllü KARANFİL	Moldova	Gagauz Yeri Bilim Arş. Mrk

SEMPOZYUM OTURUM BAŞLIKLARI

Sempozyumda Etimesgut ve Ankara bağlamında; 15 ana başlıkta toplam 91 bildiri sunulacaktır. Sempozyum ana başlıkları şunlardır:

1. Arkeoloji	2. Coğrafya	3. Edebiyat	4.Kültür
5. Eğitim	6.İklim	7.İletişim	8.Kentleşme
9.Nüfus	10.Ekonomi	11.Sanat	12.Tarım
13.Tarih	14.Vakıf Eserleri	15. Yönetim	

19. YÜZYILIN İLK YARISINDA AHÎMESUD, ELVAN, BAĞLICA VE EYMİRYAMAN/EMİRYAMAN KÖYLERİNİN NÜFUSU VE NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Hüseyin ÇINAR

Prof. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü; Ankara

Özet

Nüfus sayım defterlerinde genel itibarıyla, bir toplumu meydana getiren fertlerin sayı, cinsiyet, yaş, meslek, dil, din ve öğrenim durumları hakkında önemli bilgiler yer alır. II. Mahmud döneminde, bu araştırmaya konu olan Ankara Sancağı'nda da nüfus sayımları yapılmıştır. Halen Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilen 1737 numara ile kayıtlı Ankara'ya ait ilk nüfus defteri 1246/1830-1831 tarihlidir. Bu defterde Ankara merkez ve Kasaba-i Bâlâ'ya ait kayıtlar bulunmaktadır. Ankara'ya ait ikinci nüfus defteri, yine aynı tarihli, 1738 numara ile kayıtlı defterdir. Bu çalışmada nüfusları ve nüfus özellikleri hakkında bilgi verilecek olan, günümüz Etimesgut ilçesinin temelini teşkil eden Ahîmesud Köyü ile günümüzde ilçenin önemli birer yerleşim birimi olan geçmişin Elvan, Bağlıca ve Eymiryaman (İymiryaman/Emiryaman/Eryaman) köyleri bu defterde Kasaba-i Süflâ (Aşağı Kasaba) olarak adlandırılan idari birim içinde yer almışlardır. Bu defter dışında, Zîr Kasabası'na ait 1252/1836 (1803 numaralı) tarihli ve 1256/1840 (1804 numaralı) tarihli nüfus defterleri de incelenmiş; o dönemde Zîr Kasaba'sına bağlı Ahîmesud, Elvan, Bağlıca ve Eymiryaman köylerinin nüfusları ile bu köylerde yaşayan ailelerin lakap, yaş, askerlik hizmetleri ve meslekleri hakkında bilgi verilmiştir.

POPULATİON AND POPULATİON CHARACTERISTICS OF AHİMESUD, ELVAN, BAĞLICA AND EYMİRYAMAN/EMİRYAMAN VILLAGES IN THE FIRST HALF OF THE 19TH CENTURY

Abstract

Census books generally contain significant information about number, gender, profession, language, religion and educational status of individuals who constitute a society. There were censuses in the Sanjak of Ankara during the rule of Mahmud II. The first census book, belonging to Ankara registered with the number 1737 and dated 1246/1830-1831, has been preserved by the General Directorate of State Archives of Prime Ministry's Ottoman Archive. In this book, the records of central Ankara and Kasaba-i Bâlâ can be found. In the second census book of Ankara, registered with the same date and with the number 1738. In this study, population and population characteristic of Village of Ahîmesud which was the center of Etimesgut district today, and villages of Elvan, Bağlıca and Eymiryaman (İymiryaman/Emiryaman/Eryaman) which are significant residential areas of the district today are given, these areas were within the administrative unit of Kasaba-i Süflâ or Aşağı Kasaba in the book. Except for this book, the census books of Zîr Kasabası dated 1252/1836 (number 1803) and 1252/1840 (number 1804) are examined; the population of villages of Ahîmesud, Elvan, Bağlıca and Eymiryaman within Zir Kasabası and information about the sobriquet, age, military services and professions of the families living in these villages at that time are given.

Giriş

Belirli bir günde, bir ülke, şehir, kasaba, köy ve daha küçük sınırları belli yerleşim birimlerinde yaşayan insan sayısına nüfus denir. Nüfus değişiminde doğumlar, ölümler ve göçler önemli bir rol oynamaktadır. Bir yerdeki nüfus yoğunluğu o yerin fiziki (bitki örtüsü, toprak, su kaynakları, iklim vb.) ve beşerî (sanayi, ticaret, yerleşme, ulaşım vb.) özelliklerinin potansiyeline göre yoğunluk kazanmakta ve aynı zamanda hem bu fiziki hem de beşeri çevreyi çeşitli amaçlarla kullanarak değişime uğratmaktadır Bir ülkede nüfusun belirlenmesine yönelik çalışmalara nüfus sayımı denilmektedir. Bir ülkenin nüfusunun sadece sayı olarak bilinmesi yetmez.

Nüfusun yaş gruplarına göre dağılışı da önemlidir. Çocuk nüfus (0-14), yetişkin nüfus (15-64) ve yaşlı nüfus (65+) oranları ve sayıları, o ülkenin demografik ve ekonomik yapısı için çok önemlidir. Nüfus artış hızı, doğum ve ölüm oranları, sağlık hizmetleri, ortalama ömür gibi kriterler de ülke geleceği açısından göz ardı edilmemelidir. (Tümertekin, Özgüç, 2006:323-324; Tanoğlu, 1969: 31).

Osmanlı Devleti zamanında çeşitli nedenlerle sayımlar yapılmıştır. XV-XVI. yüzyıllarda esas amacı vergi verebilecek nüfusu tespit olan tahrir defterleri, XVII-XVIII. yüzyıllarda yine vergi amaçlı tutulan avârız defterleri, bunlara ilaveten gayrimüslimlerin ödedikleri cizye vergisini tespit için tutulan cizye defterleri ve nihayet XIX. yüzyılda önce asker olabilecekleri tespit, yüzyılın sonlarına doğru da gerçek nüfusu tespit amacıyla tutulan defterler nüfus çalışmaları için en önemli kaynaklardır.

19. Yüzyılda Nüfus Sayımı

Osmanlı Devleti'nde ilk nüfus sayımı hem Rumeli'de hem de Anadolu'da H.1246/1831 yılında, II. Mahmud zamanında yapılmıştır. Bu nüfus sayımı ile bir taraftan Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması (15-16 Haziran 1826) sonrasında yerine yeni bir ordunun kurulması için ülke dâhilinde askere alınabilecek Müslüman erkek nüfusu, diğer taraftan da ülke sınırları içinde cizye alınabilecek gayrimüslim nüfusu tespit etmek amaçlanmıştır. Bu sayımda sadece müslüman ve gayrimüslim erkek nüfus kayıt altına alınsa da, ilk olması açısından önemlidir. İlk etapta askeri amaçlı olarak yapılan bu genel nüfus sayımında müslüman erkeklerden askerlik alanında yaralanma; reaya olarak kayıt altına alanın gayrimüslimlerin de ödeyecekleri cizyeleri düzenlenme amacı güdülmekteydi. Bu sayımda 1 yaşından 100 yaşına kadar müslüman ve gayrimüslim bütün erkeklerin sayımı gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Burada müslümanlarda yaş grubu, gayrimüslimlerde de hem yaş hem de servet durumları göz önünde bulundurulmuştur (Karal, 1997: 10-23; Karpat, 2003: 56-61; Aydın, 1990: 83-87).

1831 nüfus sayımında müslim ve gayrimüslim nüfus ayrı ayrı sayılmış, defterleri de ayrı tutulmuştur. Bütün sancak, kaza ve köylerde halk İslâm ve reayâ (gayrimüslim) olarak iki gruba ayrılmıştır. Nitekim genel nüfus

sayımının sonuçlarını değerlendirmek için başkentte, "*Ceride Nezareti*" kurulmuş, nazırlığına da 7.500 kuruş maaşla Mehmed Said Efendi getirilmiştir. Ceride Nâzırı 1832 yılında sayımla ilgili bir nizamnâme hazırlamış, padişah da bunu aynen onaylamış ve uygulanmasını istemiştir. Takiben de sancaklarda günümüzün nüfus müdürlüğü görevini yerine getiren, yörenin ileri gelenlerinin görevlendirildiği defter nâzırlıkları kurulmuş; emirlerine emin ve mutemet kimselerden nüfus mukayyidleri (kayıt memurları) atanmıştır (Aydın, 1990: 90-95).

Hazırlanan nüfus nizamnâmesinde; müslümanların ve gayrimüslimlerin doğan çocuklarının ismi, babasının isminin altına doğum tarihiyle birlikte kaydedilmesi, ölen şahısların isimlerinin üzerinin çizilerek, ölüm tarihinin yazılması, başka diyarlarda olup vilâyetine gelenler ve ilgili kazadan başka memleketlere gidenler, hacca gidenler-gelenler, askerlik veya başka bir iş için İstanbul'a gidenler ve başka yerlere taşınanların kayıtlarının düzenli tutulup, Cerîde Odası'ndaki kayıtlarının düzeltilmesi için her üç ayda bir yoklama defterlerinin İstanbul'a gönderilmesi yer almıştır. Nüfus defterlerinde karşımıza çıkan pek çok işlem bu nizamnâmeye göre tanzim edilmiştir (BOA, HAT. 19202). Ancak bu nizamnâme istenildiği gibi uygulanamamıştır. Bunun üzerine 1835 yılında müslüman mahallelerinin imam ve muhtarları ile gayrimüslimlerin patrikleri ve hahambaşılarına birer talimatnâme gönderilmiş ve gerekli özenin gösterilmesi istenmiştir. Bu talimatname ile mahallelerin/köylerin imam ve muhtarlarından bulundukları mahallerde her ne kadar nüfus var ise istisnasız hepsinin sayılması istenmiş ve görevini aksatanların gerekli cezaya çarptırılacağı belirtilmiştir. Aynı emir patriklere ve hahambaşılara da gönderilmiş; gayrimüslimler içinde hâlâ sayılmayanların bulunduğu, sayımdan sonra meydana gelen doğum-ölüm ve diğer yer değiştirmelerle ilgili bilgilerin defterlerde düzeltilmediği, suiistimallerin görüldüğü belirtilmiştir (BOA, HAT. 19258 B-C).

1831 sayımına göre, sayımı yapılan yerlerde yaklaşık bir hesapla 2,5 milyonu Anadolu'da, 1,5 milyonu da Rumeli'de olmak üzere 4 milyon erkek nüfus yaşamaktadır. Bu sayım bir takım eksiklik ve aksaklıklara rağmen ülke dâhilinde yaşayan müslüman ve gayrimüslim nüfusu ortaya koyması bakımından önemlidir (Karal, 1997: 10,21).

1844 yılında ülke genelinde bir nüfus sayımı daha yapılması kararlaştırılmıştır. Bunun başlıca nedeni, 1834-35 yılında "Redif Asâkir-i Mansûre" adıyla kurulan yeni orduya alınabilecek asker potansiyelini tespit etmekti (Doğru, 1989: 249). Osmanlı devlet adamları bu sayımın 1831'dekinden daha detaylı olmasını düşünmüşlerdi. Ancak 1844 yılında başlayan bu sayımın sonuçlarının alınması bazı bölgelerde uzun sürmüştür. Nitekim bu sayım Kıbrıs'ta 1861'de tamamlanabilmiştir. Devlet bu sayımın sonuçlarını resmen açıklamamıştır (Karpat, 2003: 61-62).

XIX. yüzyılın ikinci yarısında nüfus sayımı ile ilgili yeni düzenlemeler yapıldı. 1831'de kurulan Ceride-i Nüfus Nezareti yerine, 1881-82'de Dâhiliye Nezareti'ne bağlı Nüfus-ı Umumi İdaresi kuruldu._1874'te yapılması düşünülen, ancak uygulamaya konulamayan sayım ve kayıt düzeni 1881-82'de yeniden gündeme geldi. Bu arada sayım ve kayıt düzenine ilişkin düzenlemeler "Nüfus Defterleri Yönetmeliği" halinde bir araya getirildi. Osmanlı Devleti'nin modern anlamda, erkek ve kadınların birlikte sayıldığı ilk derli toplu nüfus sayımına 1882 yılında başlandı. 1888-89 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar, Anadolu ve Suriye'deki topraklarının büyük bir bölümünde tamamlanan bu sayımın sonuçları, 17 Ağustos 1893 tarihinde padişaha sunularak ilan edildi. Bu nedenle bu sayıma 1881/1882-1893 yılları arası nüfus sayımı demektedir (Karpat 2003: 67-73). (Karpat 2003: 73-75). Osmanlı Devleti'nde yapılan son nüfus sayımı 1332/1905-1906 Tahrir-i Nüfus olarak bilinen sayımdır. 1903 yılında yeni bir sayımın yapılması gündeme gelmiş ve bu sayımın geçmişteki gibi birkaç yıl sürmemesi ve üç ayda bitirilmesi yönünde karar alınmıştır. Kaydedilen her kişiye bir tazâkir-i Osmaniyye yani bir kimlik kartı verilmesi ve sayım masraflarının da bu kimlik kartları karşılığında alınan ücretlerle karşılanması düşünülmüştür. 1905-1906 nüfus sayımına göre Osmanlı Devleti'nin toplam nüfusunun 20.884.630 olduğu; bunun 11.170.533'ünün kadın, 9.714.097'sinin de erkek olduğu kayıt altına alınmıştır. Bu sayım sonucuna göre müslüman nüfus 15.508.753'tür (Karpat 2003: 75, 200-207). Günümüzde Osmanlı dönemi ile irtibatlandırılan nüfus bilgileri 1905-1906 kayıtlarına aittir.

XIX. Yüzyıl İlk Yarısında Ankara'da Nüfus Sayımları

Ankara sancağı XIX. yüzyılın ilk yarısında, bazı küçük değişiklikler dışında, idari olarak on üç kazadan oluşmaktaydı. 1785-1809 yılları arasında Ankara sancağı, Ankara'nın merkez mahalleleri (nefs-i Ankara) dışında Kasaba-i Bâlâ ve Çukurcak ile Kasaba-i Süflâ ve Bâcı nahiyelerinin bağlı olduğu Ankara, Çubukâbâd, Yabanâbâd, Murtazâbâd, Şorba, Yörükân-ı Ankara, Haymanateyn, Beypazarı, Nalluhan, Ayaş kazalarından meydana gelirken, bu tarihten sonra Semerözü, İstanos (Zir) ve Arabsun adıyla üç kaza daha ilave edilmiştir. Bu dönemde, Ankara'nın kazaların idari statülerinde sık değişiklik olmuştur. Nitekim 1831 nüfus sayımında İstanos kasabası Murtazaâbâd kazasına bağlı kaydedilmiştir (Özdemir, 1986: 137-138,143).

Ankara'nın ilk nüfus sayımı, en azından Ankara merkezdeki nüfus sayımı, Musa Çadırcı ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, 1830 yılı olarak tespit edilmiştir. Ankara şer' iye siciline yapılan nüfus sayımı kaydından yola çıkılarak hazırlanan bu çalışmada, Ankara şer' iye siciline kaydedilen nüfus sayımı ile ilgili fermanın kayıt tarihinin 18 Cemâziyelevvel 1246/4 Kasım 1830 olmasından ve Sadık Bey'in de sayıma 1 Aralık 1830'da başlamasından yola çıkılarak, bu nüfus sayımının tarihine, 1830 denilmiştir (Çadırcı vd, 2000: 14). Bu açıklamadan Ankara'da nüfus sayımının en azından 1830 yılının sonlarında başladığı ve muhtemelen kazalarla birlikte 1831 yılına sarktığı gibi bir sonuç çıkmaktadır. Ankara'nın bu ilk sayımı, daha yakın bir zamanda Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki nüfus defterlerine dayanılarak yeni bir çalışmaya konu olmuştur. Bu çalışmada Ankara'nın merkez ve kazalarının nüfus sayım tarihi 1831 olarak verilmiştir (*Osmanlı Nüfus Defterlerinde Ankara*, 1, 2016: 21 vd.). Bu iki tarih aslında 1246 hicri tarihinin 1830-1831'e tekabül etmesi gözönüne alındığında yanlış değildir. Buna göre sayım Ankara'da 1830 sonlarında başlamış ve 1831'de devam etmiştir.

Zîr Kasabası Nüfus Sayımları

1830-1831 nüfus sayımında Ankara sancağının merkez kazasına; nefs-i Ankara olarak kayıt altına alınan Ankara şehrinin merkez mahalleleri ile Kasaba-i Bâlâ yani Yukarı Kasaba olarak adlandırılan, günümüzde Altındağ,

Mamak, Elmadağ, Bâlâ ve Kırıkkale'ye bağlı bazı köylerin yer aldığı nahiye; önceleri Kasaba-i Süflâ yani Aşağı Kasaba sonraları Zîr kasabası olarak adlandırılan, günümüzde Keçiören, Pursaklar, Yenimahalle, Etimesgut, Sincan, Çankaya, Polatlı ve kısmen Ayaş'a bağlı bazı köylerin yer aldığı diğer bir nahiye bağlıydı. Bu sayımda sancağın diğer kazalarında, kasabalarında ve köylerinde yaşayan erkek nüfus kayıt altına alınmıştır. Halen Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilen 1737 numara ile kayıtlı Ankara'ya ait ilk nüfus defteri 1246/1830-1831 tarihlidir. Bu defterde Ankara merkez ve Kasaba-i Bâlâ'ya ait kayıtlar bulunmaktadır. Ankara'ya ait ikinci nüfus defteri, yine aynı tarihli, 1738 numara ile kayıtlı, bir önceki eksik tutulduğundan Kasaba-i Bâlâ'nın tekrar, Kasaba-i Süflâ'nın ilk defa yazıldığı defterdir. Bu çalışmada nüfusları ve nüfus özellikleri hakkında bilgi verilecek olan, günümüzde Etimesgut ilçesinin temelini teşkil eden Ahîmesud köyü ile yine günümüzde ilçenin önemli birer yerleşim birimi olan geçmişin Elvan, Bağlıca ve Eymiryaman (Emiryaman/İymiryaman/Eryaman) köyleri, bu defterde Kasaba-i Süflâ (Aşağı Kasaba) içinde yer almışlardır.

Ahîmesud, Elvan, Bağlıca ve Eymiryaman köylerinin nüfus kayıtlarının yer aldığı ikinci defter, yukarıda belirtilen 1835 tarihli talimatnâmeden sonra kayıt altına alındığı anlaşılan, "Nefs-i Ankara'ya Tâbi' Nâhiye-i Zîr Cerîdesidir" başlığı ile kayıtlı nüfus defterdir. Bu defterin ilk sayfasında; "Ber-mûceb-ı nizâm-ı müstahsene medîne-i Ankara'ya tâbi' nâhiye-i Zîr karyelerinde sâkin nüfûs-ı zükûr-ı İslâm'ın iş bu bin iki yüz elli iki (1252) senesi Muharremü'l-Harâmı'nda bidâetle? bâ-fermân-ı âlî-şân tahrîr olunan defteridir" ibaresi yer almaktadır. Burada yer alan ifadelerden, bu sayımın 18 Nisan 1836'da başladığı anlaşılmaktadır (BOA, *NFS. d, 1803*: s. 14 (10)).

Araştırma konusu olan köylerle ilgili nüfus kayıtlarının yer aldığı bir diğer defterin kapağında da; "Ankara'ya Tâbi' Kasaba-i Zîr'in Nüfûs Defteridir" ibaresi yer almaktadır. Kapağın iç kısmında, Osmanlı Türkçesi'yle kara kalem yazıyla, "Bozok – Ankara – Nâhiye-i Zîr" yazılıdır. Bu ifadeden o tarihte nahiye olarak Zîr, kaza/sancak olarak Ankara ve eyalet/vilayet olarak Bozok şeklinde devam eden idari yapıya işaret edilmektedir. Defterin ilk başladığı kısımda; "Nefs-i Ankara'ya mülhak

Nâhiye-i Zîr'in Nüfûs Defteridir" ibaresi yer almaktadır. Takiben de "Kasaba-i Zîr" başlığı altında köylerin nüfusuna geçilmiştir. Defterin üzerinde herhangi bir tarih bulunmamaktadır. Bu deftere Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki tasnif sırasında 1258/1842 tarihi verilmiş, defterin iç kısmına da parantez içinde kurşun kalemle 1256/1839-1840 tarihi yazılmıştır (BOA, *NFS. d, 1804*: s.1,10). 1803 ve 1804 numaralı nüfus defterlerinin içeriğine bakıldığında; 1252/1836 yılındaki kayıtlarda kişilerin altına yazılan yaş ile bir sonraki defterdeki aynı kişilerin altına yazılan yaş arasında 4 yaş fark olduğu görülmektedir (Eymiryaman'dan Esad Ağa 1803 numaralı defterde [1836] 41, 1804 numaralı defterde 45 yaşında; aynı köyden Genç Ali, ilk defterde 43, ikincisinde 47 yaşında kaydedilmiştir. Diğer kayıtlarda da aynı yaş farkı söz konusudur.) Buna göre 1804 numaralı defterin tarihini 1256/1840 tarihi olarak kabul etmek daha uygun olacaktır. Ancak Arşiv'de verilen 1258/1842 tarihi ise aynı serideki nüfus defterlerinin muhtemelen son sayım yılı ya da defterlerin Arşiv'e intikal tarihidir. Bu çalışmada incelenen 1804 numaralı defterin tarihi, içindeki rakamlar arasındaki 4 yıllık farktan dolayı, 1256/1840'tır. Bu nedenle bu çalışmada sayım tarihi için 1840 tarihinin kullanılması uygun görülmüştür. Bu çalışmada araştırma konusu olan dönemden önce Kasaba-i Süflâ, 1840'dan sonra da Zîr olarak kaydedilen kasabaya bağlı Ahîmesud, Elvan, Bağlıca ve Eymiryaman köylerinin nüfus kayıtları, yukarıda belirtilen 1830-31, 1836, 1840 tarihli nüfus defterlerinden yola çıkılarak; bu köylerde yaşayan ailelerin lakap, yaş, askerlik hizmetleri ve meslekleri hakkında bilgi verilmiştir.

Burada incelenen defterler sadece müslüman nüfusun kaydedildiği defterlerdir. Gayrimüslim nüfusun kaydedildiği defterlere ulaşılamamıştır. Osmanlı döneminde Zîr kasabasının merkezi olan İstanos'da nüfusun ekseriyetini Ermeniler oluşturmaktaydı. Bu çalışmada gayrimüslim nüfus, elde nüfus bilgisi olmadığından, çalışmanın dışında tutulmuştur. İncelenen nüfus defterlerinde yer alan bilgilere göre, 1836-1842 yıllarında Zîr kasabasının 67 köyünde nüfus kaydedilmişken, bir köyün adı (Afşar) yazılmasına rağmen, burada hiçbir nüfus kaydedilmemiştir. Ayrıca kasaba merkezi İstanos da buradaki kayıtlarda yer almamaktadır. Nüfus defterlerindeki bilgilere göre bu dönemde Zîr kasabasının 67 (68)

köyü/yerleşim birimi bulunmaktadır. Zir kasabasının bu dönemdeki müslüman hane ve nüfusu: 1252/1836 yılı nüfus defterinde 1.422 hane, 3.809 erkek nüfus; 1256/1840 yılı defterinde de 1.384 hane, 3.768 erkek nüfus olarak kayıtlarda yer almıştır. Tabii ki burada belirtilen müslüman nüfusa bir o kadar da en azından kadın nüfus eklemek gerekir. Bu durumda Zîr kasabasının tahmini müslüman nüfusu yaklaşık 8.000'dir. Zir kasabasının bu dönemdeki en kalabalık müslüman nüfuslu köyleri arasında; 1836'da 102 hane 260 erkek nüfus, 1840'da 94 hane, 253 erkek nüfus ile Bavlum (Bağlum) köyü; 1836'da 81 hane 218 erkek nüfus, 1840'da 72 hane, 177 erkek nüfus ile Şabanözü köyü; 1836'da 78 hane 207 erkek nüfus, 1840'da 69 hane, 203 erkek nüfus ile Gökler köyü yer almaktadır. Ahîmesud, Elvan, Eymiryaman(Emiryaman) ve Bağlıca köyleri ise bu yıllarda 10 ila 20 hane arasında bir büyüklüğe ve erkek nüfus olarak da çocuklar dâhil, 34-47 arası nüfusa sahiptir (Bk. Tablo 11).

Ahîmesud, Bağlıca, Elvan ve Eymiryaman Köylerinin Nüfusları

Araştırma konusu olan Ahîmesud, Bağlıca ve Eymiryaman/Emiryaman köylerine ait XV-XVI. yüzyıl Ankara tahrir defterlerinde hane ve vergi kayıtları bulunmaktadır. Ancak Elvan köyü hakkında herhangi bir kayda -muhtemelen zaviye ya da aynı adı taşıyan zaviyeye ait çiftlik olduğu için- rastlanmamıştır. Ahîmesud olarak bilinen yerleşme birimine adını veren Ahî Mesud'a ait zâviyenin kaydı, Bağlıca/Bağluca köyündedir. 1522 tarihli Ankara Vakıf Defteri'nde Bağlıca köyünde 9 hane, 15 nefer kaydedilmiştir. Bu tarihte Bağlıca köyünde; 7'si çift, 1'i imamın üzerinde olmak üzere 3 bennak, 2'ü mücerred (bekâr), 1'i zaviye hizmetkârı, sahib-i vakıf olarak Ahî Mesud oğlu Sinan ve ma' zûl kadı Mevlânâ Seydi Halife'nin ismi yer almaktadır. Bu köydeki vakıf gelirin üçünü Ahî Mesud, birini de Ahî Şerefeddin evladının tasarruf ettiği belirtilmiştir. Bu bilgiler bize Ahî Mesud'un zâviyesinin Bağlıca'da olduğuna ve oğlu Sinan'ın da bu tarihte hayatta olduğuna işaret etmektedir (*928/1522 Tarihli Ankara Vakıf Defteri:* 19b-20a). Bağlıca köyündeki Ahî Mesud ve Ahî Şerefeddin evladının vakıf geliri 1463'te 1.365 akçe, 1530'da 1.574 akçe, 1571'de de 1574 akçedir. Bu gelirin ¾'ü Ahî Mesud Zâviyesi'ne, diğer hissesi de Ahi Şerefeddin evladına gitmektedir (*928/1522 Tarihli Ankara Vakıf Defteri*: 19b-20a; Erdoğan, 2004: 190, 205). Bağlıca köyünün bir hissesi de timar/sipahi toprağıdır. Nitekim 1530'da 7 hane, 2

mücerred kayıtlı olup, 2.795? akçe geliri (*438 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (937/1530)*, I, 1993: 354); 1571'de de Kasım oğlu Mahmud'un timar hissesi olarak 22 hane, 2.498 akçe vergi geliri kaydedilmiştir (*TTD*, 74: 54a). Bağlıca köyü ile ilgili biri vakıf, diğeri timar olan bu iki kayıt, bize XV-XVI. yüzyıllarda bu köyün nüfus ve gelir olarak çevresindeki yerleşim birimlerine göre ileri seviyede olduğuna ve Ahî Mesud Zâviyesi ile de iç içe olduğuna işaret etmektedir.

Eymiryaman bazı kayıtlardaki yazımına göre Emiryaman köyü de XV-XVI. yüzyıllarda meskûn bir mahaldir. Nitekim 1530'da 1.198 akçe, 1571'de 2.500 akçe vergi geliri ile timar köyü olan Eymiryaman'da 1463'te 5 hane, 1523-1530'da 6 hane, 1 mücerred, 1571'de 23 hane, 1 mücerred, 1 muaf kaydedilmiştir (Erdoğan, 2004:245). Eymiryaman'ın XVI. yüzyılın ikinci yarısında nüfusu hızla artmış ve tahmini hesaplamaya göre 100'ün üzerine çıkmıştır.

***Tablo 1**: XIX. Yüzyıl İlk Yarısında Ahimesud, Bağlıca, Elvan ve Eymiryaman Köylerinin* Hane ve Nüfus Durumu

Nüfus Kayıt Yılı	**Ahîmesud Köyü**		**Bağlıca Köyü**		**Elvan Köyü**		**Eymiryaman/Emiryaman Köyü**	
	Hane	Erkek Nüfus	Hane	Erkek Nüfus	Hane	Erkek Nüfus	Hane	Erkek Nüfus
1830-31	7	30	14	34	26	56	14	32
1836	15	47	10	34	19	43	17	37
1840	14	42	13	35	19	41	21	47

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere Ahîmesud'un 1830-31'deki hane ve nüfus sayısı ile 1836'daki arasında, hanede iki katından fazla, nüfusta ise yarıdan fazla artış gözükmektedir. Yaklaşık beş yılda bu kadar fazla artış pek olağan gözükmemektedir. Sonraki yıllarda, nerdeyse sabitlenen hane ve nüfus sayısı, o yıllarda neden büyük artış gösterdi sorusunun sorulmasına neden olmaktadır. Bunun nedenleri arasında ilk sayımda yazılmayanların yazılması ya da çevre köylerden göç ederek gelenlere bağlamak mümkündür. Bir sonraki 1836 sayımına kadar Ahîmesud'dan 3 nüfus da ölüm nedeniyle eksilmiş; diğer taraftan Güvercin köyüne 2, Elvan köyüne 2 ve Macun köyüne de 1 nüfus naklolmuş; Elvan köyünden de bir nüfus gelmiştir. Bu kısa dönemde

Ahîmesud'dan eksilen nüfus daha fazladır. Aynı dönemde Bağlıca'nın hane ve nüfus sayısında pek fazla değişiklik olmamıştır. Elvan köyünde ise yine aynı dönemde hem hanede hem de nüfusta düşüş yaşanmış; Eymiryaman'da da düzenli bir artış yaşanmıştır. Bu kısa zaman aralığında hane ve nüfus sayılarında en fazla değişiklik Ahîmesud'da gerçekleşmiştir. Bunu da nüfus sayımının sağlıklı bir şekilde yapılamamasına bağlamak mümkündür. Sonraki sayımlarda kısmen istikrarlı nüfus verileri ortaya çıkmıştır.

Bu dönem incelenen nüfus sayımlarında yeni doğan çocuklar "tevellüd/doğum" ibaresi ile deftere kaydedilmiş; bunlardan 1 yaşının altındakiler nüfus olarak yazılmamıştır. İlk defterde 1-15 yaş arasında olanlar sabî olarak kayıtlarda yer almıştır. 1836-1840 defterlerinde sabî kaydı yerine 17 yaş ve altındaki kişiler tanımlanırken, "şâb-ı emred" yani henüz sakalı, bıyığı çıkmamış, genç delikanlı kaydı düşülmüştür. Ayrıca 1836 defterinde "sade-rû" yani yüzünde sakal ve tüy çıkmamış genç delikanlı ibaresi kullanılmıştır. Nüfus defterlerinde ölenler için "fevt/öldü" ibaresi altında tarih yer almıştır. Bir başka köyden gelenler "an-cânib", gidenler "be-cânib" ifadeleri ile izah edilmiştir. Genelde "nakl" ve "nukilet" ibareleri nakilleri, tarihleri ile kaydederken yazılmıştır.

İlk Nüfus Sayımlarında Ahîmesud Köyü

1830-31 nüfus sayımında Ahîmesud köyünde 30 erkek nüfus kaydedilmiştir. Bunlardan 14'ü sabî yani çocuk olarak kaydedilirken 16'sı, 15 ve üzeri yaştadır. Daha sonra defter üzerinde yapılan işlemde 50 yaşındaki Bekir ve Hasan ile 45 yaşındaki Hasan'ın 1247/1831-32'de yani nüfus kaydından bir sene sonra öldüğü kaydı düşülmüştür. Yukarıda da belirtildiği üzere bir sonraki sayımın yapıldığı 1836'ya varmadan, köyde 3 nüfus eksilmiş ve 27'ye düşmüştür. Bu sayımda köyde kaydedilenlerden 50 yaş üzeri kimse bulunmaktadır. Bu yılda en kalabalık nüfus, 5 oğlu ve 6 yeğeni ile 12 kişilik nüfusa sahip 40 yaşındaki Süleyman'ın hanesindedir. Ahîmesud köyündeki erkek nüfus içinde en kalabalık hanenin reisi olan Süleyman'ın babasının adı 1836 ve 1840 kayıtlarında Kethüda Ahmed olarak kaydedilmiştir. Süleyman 1836 ve 1840'deki kayıtlarda muhtardır. 1260-1261/1844-1845 yılı temettuat defterinde ise Ahîmesud köyünde muhtar-ı evvel olarak Kirli Osman oğlu Kanber'in adı yer almaktadır (BOA,

ML. VRD. TMT. d.1305, s.2-4). Süleyman'ın yaşı 1830-31'de 40, 1836'da 52 ve 1840'da 56 olarak kaydedilmiştir. Buradaki Süleyman'ın yaşı ile ilgili kayıtlar, bize ilk sayımının verileri üzerindeki ciddiyete gölge düşürmektedir. Sonraki muhtar Kirli Osman oğlu Kanber'in adı daha önceki kayıtlarda yer almaktadır. Kirlioğlu lakaplı aileden Babaoğlan oğlu Kanber'in ismi 1836'da ve 1840'da geçmektedir. İlkinde yaşı 49, ikincisinde 53'tür. Bu da bize iki sayım arasında 4 yıl olduğuna dair, yukarıda da belirtilen hususa işaret etmektedir.

Ahîmesud'da ailelerden bazılarının; Koca (Ali), Kethüda (bir görev ama aileyi tanımlamak için de kullanılmış), Deli, Kirli, Mankıye (Manki) ?, A' yan, Dacıkoğlu, İmamoğlu, Evranoğlu, Kara, Demircioğlu, Molla, Dervişoğlu, Aydıncıklı (Edincikli), Karsavıran gibi lakap ve unvanları taşıdıkları görülmektedir. Ahîmesud köyünde ilk sayımda ailelerin meslek ve meşgul oldukları işler hakkında bilgi verilmemiş, 1836'da ve 1840'da ise bu konuda bilgi yer almıştır. 1836'da ve 1840'da Ahîmesud'da 15 çiftçi, 1 imam, 1 muhtar, 1 çoban, 1 ırgad, 1 hizmetkâr kaydedilmiştir.

1836'da Ahîmesud'da 6 nüfus askerlik hizmetindedir. Bunlar: Muhtar Süleyman'ın oğlu Ali, redif süvari askeri; Deli Mehmed'in kardeşi Ahmed, Asâkir-i Mansûre'de redif askeri; Dacıkoğlu Süleyman'ın oğlu Mehmed, Asâkir-i Mansûre'de; Ahmed'in oğlu Derviş oğlu Ahmed, Asâkir-i Mansûre'de; İmamoğlu Süleyman'ın oğlu Ahmed, Asâkir-i Mansûre'de; Mehmed oğlu Evranoğlu Ömer, Asâkir-i Mansûre'de kaydedilmiştir. Ayrıca Kara Mehmed oğlu Süleyman 1840'da mecruh (yaralı) olduğu için Mehmed oğlu Ahmed de serasker tezkeresi ile askerlik hizmetinden çıkartılmıştır/gönderilmiştir. 1830-1831 nüfus sayımının gayelerinden biri olan Asâkir-i Mansûre'nin asker ihtiyacına yönelik tespitler ve bu askere alınmalar, 1836'dan itibaren Ahîmesud'da da karşımıza çıkmaktadır.

İlk Nüfus Sayımlarında Bağlıca Köyü

Bağlıca köyünde 1830-31'de 14 hane ve 34 erkek nüfus, 1840'da 13 hane 35 erkek nüfus kaydedilmiştir. 1836'da 1840'da Topuzayak oğlu Gök Hüseyin köy muhtarıdır. Bu dönemde Bağlıca köyündeki ailelerden bazılarının Kel, Gülbedioğlu (Gülbadioğlu), Gök, Topuzayak, Hacı, Seyyid, Katırcı, Köseoğlu gibi lakap ve unvanları taşıdıkları görülmektedir. Ayrıca

1840'da 3 de mefkûd yani kayıp kaydı vardır. Nüfus kayıtlarında Bağlıca köyündeki meslek ve meşguliyetlerle ilgili de bazı bilgiler yer almaktadır. 1840'da bu köyde 10 çiftçi, 2 ırgat, 1 hizmetkâr, 1 imam kaydı yer almıştır. Aynı yılda Asâkir-i Mansûre'de askerlik hizmetinde Mustafa, Hasan ve Süleyman adında 3 isme yer verilmiştir.

İlk Nüfus Sayımlarında Elvan Köyü

Elvan köyünde 1830-31'de 26 hane, 56 erkek nüfus, 1836'da 19 hane 43 erkek nüfus, 1840'da 19 hane 41 erkek nüfus kayıtlıdır. 1836'da defterin sonuna sonradan eklenenlerle 22 hane 49 erkek nüfusa çıkmıştır. Bunun nedeni 1253-1254/1837-1838'de 3 hane 5 erkek nüfus, 1'de yeni doğan çocuk kaydedilmesidir. Elvan'a göç edenler arasında 1'i yeni doğan erkek çocuğu ile Haymanateyn'den gelen Ahmed Efendi oğlu Hacı, Ahîmesud'dan gelen Ak? oğlu Mustafa ve oğlu Saadeddin ile Murtazaâbâd'ın Kayı köyünden Ali oğlu Ahmed ile oğlu Ali'dir. 1254/1838'de Yakubhasanlı Satılmış oğlu Hüseyin Saraycık köyüne, Hüseyin oğlu Mavi Mustafa da Eymiryaman'a gitmiştir. Elvan köyüne bu dönemde nakil yoluyla gelenler ve gidenler olmuştur. Elvan köyünün 1836'da ve 1840'da muhtarı Mazlum Süleyman oğlu Emir Ahmed'dir. Emir Ahmed'in yaşı 1836'da 43, 1840'da 47 olarak kaydedilmiştir. Köy imamı ise Hüseyin oğlu Molla Ahmed'dir. Gerek 1836'da gerekse 1840'da Elvan'da 13 çiftçi, 1 rençber, 2 çoban, 1 hizmetkâr ve 2'de mefkûd yani kayıp kaydedilmiştir. Zom Bekir adındaki kimse de Eymiryaman köyünden, Zir kazasının Sandık Emini Esad Ağa'nın hizmetkârıdır.

Elvan köyündeki ailelerden bazıları Akı, Paşa, Kötü, Seyyid, Zom, Kara, A'rec (Topal), Deli, Şeyh, Küçük, Koca Kurd, Sarı Paşaoğlu, Genç Alioğlu, Mazlum, Molla, Çavundurlu gibi lakap ve unvanlarla kaydedilmişlerdir. Asâkir-i Mansûre hizmetinde de 1'i redif, 5'i de Mansûre'de asker olarak Osman, Hüseyin, Seyyid Ahmed, Akı Mehmed'in iki oğulluğu Osman ve Hüseyin ile redif olarak Halil'in adı kayıtlarda yer almıştır.

İlk Nüfus Sayımlarında Eymiryaman/Emiryaman Köyü

Eymiryaman köyü 1830-31'de 14 hane, 32 erkek nüfus, 1836'da 17 hane 37 erkek nüfus, 1840'da 21 hane 47 erkek nüfus olarak kayıtlarda yer almıştır.

1836 yılı nüfus defterinin ilk kaydında 17 hane kaydedilmişken, sonradan köye yeni göç edenlerin ilave edilmesiyle hane sayısı 22'ye, erkek nüfus sayısı da 43'e çıkmıştır. Ayrıca yekçeşm/tekgöz lakaplı Halil oğlu Mehmed Hacıtuğrul köyünden gelmiş, ancak muaf statüde kaydedilmiştir. Eymiryaman'a bu dönemde 1'i Haymanateyn'den, 1'i Elvan'dan, Şorbalı olarak kaydedilen 2 kişi Kalaba köyünden gelmişlerdir. Haymanateyn'den 1254/1838'de gelen "gulam/köle" olarak kaydedilen 25 yaşındaki Ahmed oğlu Mehmed, kayda "bilâ-zanaat" yani meslek sahibi değil diye kaydedilmiştir. Sonraki kayıtta Mehmed'in isminin başına köle lakabı eklenmiştir. Onun 1255/1839'da İsmail adında bir oğlu nüfus defterine kaydedilmiştir. 1836'da Eymiryaman köyü muhtarı 41 yaşındaki Mustafa oğlu Esad Ağa'dır. Esad Ağa 1840'da, bu kez "kazâ-i mezbûr" olarak belirtilen Zîr kazasının sandık emini olarak kaydedilmiştir. Burada; "kazâ-i mezbûrun sandık emini, karye-i Eymiryaman tâbi' -i kazâ-i Zîr" ifadesi yer almıştır. Buradan onun Zir'in sandık emini olduğunu öğreniyoruz. Aynı tarihte 55 yaşındaki Ali oğlu Hasan da köy muhtarıdır. Eymiryaman'daki meslek ve meşguliyetler de 16 çiftçi, 1 çiftçi hizmetkârı, 1 çoban, 1 zanaat sahibi olmayan ve 1 sandık emini şeklinde kaydedilmiştir.

Eymiryaman köyündeki ailelerden bazıları Genç Ali, Baba, Emir, Yekçeşm/Tekgöz, Seyyid, Koca, İğdişoğlu, Mecruh/Yaralı, Alîl/Kötürüm, Köle, Ma' zur-ı çeşm/ Kör, Salayacı, Şorbalı gibi lakap ve unvanlarla kaydedilmişlerdir. Eymiryaman köyünde nüfus sayımları esnasında Asâkir-i Mansûre'de olanlarla ilgili kayıt bulunmamaktadır.

Sonuç

Günümüzde Ankara'nın metropol ilçelerinden biri olan Etimesgut'un Osmanlı dönemindeki çekirdeğini Bağlıca köyü ve bu köyün sınırları içinde yer alan Ahî Mesud zâviyesi oluşturmaktadır. Ahî Mesud zâviyesi, zamanla zâviyeden köye dönüşen bir yerleşim birimi olmuş ve XIX. yüzyılın ilk yarısındaki nüfus sayım defterlerinde köy olarak kaydedilmiştir. Bağlıca, Eymiryaman köyleri de XVI. yüzyılda olduğu gibi yine birer köy olarak nüfus defterlerinde yer almıştır. Elvan'la ilgili her ne kadar XVI. yüzyılda bir köy olarak kaydına rastlanmasa da, XIX

yüzyılda çevresindeki köylere göre kalabalık nüfusa sahip bir yerleşme birimidir. Bu çalışmada günümüz Etimesgut'un da en önemli yerleşme birimleri olan geçmişin Ahîmesud, Bağlıca, Elvan ve Eymiryaman, Ankara sancağının, önceleri Kasaba, sonra Kasaba-i Süflâ ve Zîr olarak isimlendirilen idari birimi içinde yer almışlardır. Zîr nahiyesi ya da kasabası olarak kaydedilen bu idari yapı içinde 1840'larda 67 köy bulunmakta; buralarda da 1.384 hane ve 3.768 erkek nüfus kaydedilmiştir.

1830-1840 yılları arasındaki nüfus defterlerinde Ahîmesud köyünde 7-14 hane, 30-42 erkek nüfus; Bağlıca köyünde 13-14 hane, 34-35 erkek nüfus; Elvan köyünde 19-26 hane, 41-56 erkek nüfus; Eymiryaman köyünde 14-21 hane, 32-47 erkek nüfus kaydı yer almıştır. Burada incelenen ilk nüfus sayımlarında kadınlar kayıt altına alınmamış, sayılmamıştır. Bu nedenle gerek kaza gerekse köylerdeki toplam nüfus konusunda kesin bir rakam belirtmek zordur. Toplam tahmini nüfusu hesaplarken burada belirtilen erkek nüfus kadar bu yerleşim birimlerinde kadın nüfusun da olduğu varsayımından yola çıkarak bir hesaplama yapılabilir. Erkek nüfusun iki katı, bu yerleşme birimlerindeki tahmini nüfustur. İncelenen köylerde, 1830-1840 gibi kısa bir zaman diliminde, köyler arasında nüfus hareketliliğine az da olsa rastlanmaktadır. Nüfus sayımının yapılmasının gerekçesi olan Asâkir-i Mansûre'ye asker temini, incelenen köylerde -Eymiryaman hariç- gerçekleştiği görülmektedir. 18 yaşın üzerindeki erkeklerden bazıları "Mansûre'de" kaydı ile 1836 ve 1840 sayımlarında yer almıştır. Ahîmesud, Bağlıca, Elvan ve Eymiryaman köylerindeki halkın geneldeki uğraş alanı çiftçiliktir. Eymiryaman'dan Esad Ağa, incelenen köylerdeki tek idari görevlidir. Bu yıllarda Ahîmesud, Bağlıca, Elvan ve Eymiryaman köylerinde nüfus hareketliliği yaşanmıştır. Bu konu ve diğer nüfus özellikleri üzerine farklı nüfus analizlerinin yapılması elbette mümkündür. Nüfus defterlerindeki bilgiler, bu konuda araştırmacılara önemli veriler sunmaktadır.

Kaynaklar

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı:

438 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (937/1530) - Kütahya, Karahisâr-i Sâhib, Sultan-önü, Hamîd ve Ankara Livâları – Dizin ve Tıpkıbasım, (1993). I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 1993.

BOA, HAT, 19202.

BOA, HAT, 19258-B; 19258-C.

BOA, NFS.d, 1803.

BOA, NFS.d, 1804.

Tkgm. Tapu Arşiv Daire Başkanlığı

Tapu Tahrir Defterleri (TTD), 74.

İbb Atatürk Kitaplığı

928/1522 Tarihli Ankara Vakıf Defteri (MC.YZ.O.O 000116-05) Atatürk Kitaplığı

1830 Nüfus Sayımında Ankara, (2000). Haz. Musa Çadırcı, A. Latif Armağan vd. Ankara Büyükşehri Belediyesi (ABB) Yay., Ankara.

AYDIN, M. (1990). "Sultan II. Mahmud Döneminde Yapılan Nüfus Tahrirleri", Sultan II.Mahmud ve Reform Semineri, 28-30 Haziran 1989, İstanbul. s. 81-106.

DOĞRU, H. (1989)."Osmanlı Devleti'nde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş ve Bir Nüfus Yoklama Defteri Örneği", Anadolu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, I, S. 2, s. 233-285.

ERDOĞAN, E. (2004). Ankara'nın Bütüncül Tarihi Çerçevesinde Ankara Tahrir Defterlerinin Analizi, Gazi Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

KARAL, E. Z. (1997). Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831, Ankara II. Baskı, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yay.,.

KARPAT, K. H. (2003). Osmanlı Nüfusu 1830-1914, çev. Bahar Tırnakçı, İstanbul.

Osmanlı Nüfus Defterlerinde Ankara, (2016). Haz. Erdinç Şahin vd., C.1-2, ABB Yay., Ankara.

ÖZDEMİR, R. (1986). XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara, Ankara.

TANOĞLU, A. (1969). Beşeri Coğrafya Nüfus ve Yerleşme, İstanbul.

TÜMERTEKİN, E., N. ÖZGÜÇ, (2006). Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân, İstanbul.

Tablo 2: *1830-1831 Tarihli 1738 Numaralı Nüfus Defteri'nde Ahîmesud Köyü*[1]

Sıra	Hane	İsim ve Şöhreti	Yaşı	Meslek ve Meşguliyet	Diğer
1	**1**	**Süleyman - Orta boylu kara sakallı**	40		
2		Oğlu Hüseyin	Sabî		
3		Oğlu Ali	Sabî		
4		Oğlu Halil	Sabî		
5		Oğlu Ahmed	Sabî		
6		Oğlu Mustafa	Sabî		
7		Yeğeni Mehmed Ter bıyık	23		
8		Yeğeni İbrahim	20		
9		Yeğeni Şehabeddin	15		
10		Yeğeni Ali - Ter bıyık	Sabî		
11		Yeğeni İsmail	Sabî		
12		Yeğeni Bekir	Sabî		
13	**2**	**Kantemir - Uzun boylu kara sakallı**	35		
14		Kardeşi Ahmed – Kara sakallı	30		
15		Kardeşi Ali – Ter bıyık	24		
16	**3**	**Mehmed - Orta boylu kumral sakallı**	40		
17		Oğlu Mustafa	Sabî		
18	**4**	**Bekir -Uzun boylu kır sakallı**	50	Çoban	ö.1247/ 1831-32
19		Oğlu Hüseyin	16		
20		Oğlu Ahmed	Sabî		
21		Oğlu Ali	Sabî		
22	**5**	**İbrahim - Orta boylu kır sakallı**	48		
23		Oğlu Hasan - Ter bıyık	20		
24	**6**	**Hasan - Orta boylu kır sakallı**	50		ö.1247/ 1831-32
25		Yeğeni Ahmed	15		
26		Yeğeni Veliyyüddin	Sabî		
27	**7**	**Hüseyin - Uzun boylu sarı sakallı**	45		ö.1247/ 1831-32
28		Oğlu Ali	15		
29		Oğlu Mehmed	Sabî		
30		Oğlu Ömer	Sabî		

[1] *Osmanlı Nüfus Defterlerinde Ankara (1738 Numaralı Nüfus Defteri),* , s. 408.

Tablo 3: *1836-1837 Tarihli 1803 Numaralı Nüfus Defteri'nde Ahîmesud Köyü Nüfusu*[2]

Sıra	Hane	İsim ve Şöhreti	Yaşı	Meslek/ Meşguliyet	Diğer
1	**1**	**Ahmed Kethüda oğlu Süleyman - Orta boylu kara sakallı**	52	Muhtar	
2		Süleyman oğlu Hüseyin - Orta boylu ter bıyıklı	18		
3		Süleyman oğlu Ali - Orta boylu	14	Redif süvari askeri	
4		Süleyman oğlu Mustafa	5		
5		Süleyman oğlu Ahmed	9		Fevt/ölüm 1255/1840
6		Süleyman oğlu Halil - Şâb-ı emred	10		
7		Süleyman oğlu Mehmed	1		Tevellüd/ Doğum
8		Muhtar Süleyman'ın yeğeni Ali Koca oğlu Bekir - Orta boylu kara bıyıklı	22	Hizmetkâr	
9	**2**	**Hüseyin oğlu Deli Mehmed- Uzun boylu kumral sakallı**	29	Çiftçi	
10		Hüseyin karındaşı İbrahim - Orta boylu sarı bıyıklı	25	Çiftçi	Fevt/ölüm 1252/1837
11		K Hüseyin karındaşı Ahmed v. Hüseyin - Orta boylu sarı bıyıklı	23	Mansûre	
12		Hüseyin karındaşı Şehabeddin v. Hüseyin - Orta boylu ter bıyıklı	18		
13		Hüseyin karındaşı Ali v. Hüseyin - Orta boylu	13		
14		Hüseyin oğlu İsmail - Şâb-ı emred	10		Fevt 1253/1838
		Deli Mehmed oğlu Hüseyin			1252/1837'de tevellüd
15	**3**	**Kirlioğlu Babaoğlan oğlu Kanber - Orta boylu kır sakallı**	49	Çiftçi	
16	**4**	**Kirlioğlu Babaoğlan oğlu Ahmed - Orta boylu kara sakallı**	45	Çiftçi	
17		Ahmed oğlu Halil	2		Fevt 1253/1837
		Oğlu Halil			1254/1838'te tevellüd
18	**5**	**Hüseyin oğlu Hacı Yusuf - Orta boylu kara sakallı**	54	A'ma	Güvercin köyüne nakil 1253/1837
		Oğulluğu Ahmed oğlu Mehmed Orta boylu kara bıyıklı	21	Çiftçi	Nakl aynı yer
20	**6**	**Emir Mustafa oğlu Ahmed - Orta boylu kır sakallı**	50	Irgad	Elvan köyüne nakl 1253/1837
21		Oğlu Seyyid Ahmed	3		
		Oğlu Mustafa			Tevellüd1253
22	**7**	**Mankıye (Manki) oğlu Mustafa oğlu Hacı Mehmed - Orta boylu kumral sakallı**	43	Çiftçi	

[2] BOA, *NFS. d, 1803*, s. 202-204 (v.93b-94b).

		Oğlu			1255/1839 tevellüd
23	**8**	**Sarı Mustafa oğlu Ahmed - Orta boylu kır sakallı**	58	Çoban	
24	**9**	**Hüseyin oğlu A'yan Mehmed - Orta boylu kır sakallı**	60	Çiftçi	
25		Oğlu Mustafa - Orta boylu ter bıyıklı	18		
26	**10**	**Mehmed oğlu Dacıkoğlu Süleyman Orta boylu kır sakallı**	54-59	Çiftçi	
27		Süleyman oğlu Mehmed - Orta boylu	18	Mansûrede	
28		Oğlu Hasan - Orta boylu	15		
29		Oğlu Mustafa - Orta boylu ter bıyıklı	13		
30		**Dervişoğlu Mehmed oğlu Mehmed - Orta boylu kır sakallı**	61	Çiftçi	Macun köyüne nakil 1253/1837
31	**11**	Dervişoğlu Mehmed oğlu Veli - Uzun boylu kumral bıyıklı	26	Çiftçi	Macun köyüne nakil
32		Dervişoğlu Mehmed oğlu Ahmed - Uzun boylu ter bıyıklı	20	Mansûrede	
		Oğlu Musa			Tevellüd 1252/1836
33	**12**	**İmamoğlu Mehmed oğlu Süleyman - Aksakallı**	71	Çiftçi	
34		Süleyman oğlu Salih - Orta boylu sarı sakallı	29	Çiftçi	
35		Oğlu Ahmed - Şâb-ı emred	16	Mansûre'de 1253/1837de	
36		Oğlu Ali	6		
37	**13**	**Evranoğlu Ömer oğlu Mustafa Uzun boylu Kumral sakallı**	30	Çiftçi	
38		Evranoğlu Ömer oğlu Mehmed - Orta boylu ter bıyıklı	18	Mansûre'de 1253/1837	
39		Evranoğlu Ömer oğlu Osman - Şâb-ı emred	16		Çolak
40		Evranoğlu Ömer oğlu Seyyid Ahmed - Şâb-ı emred	9		
41	**14**	**Molla Süleyman oğlu Kara Mehmed - Orta boylu aksakallı**	73	Çiftçi	
42		Kara Mehmed oğlu Süleyman - Orta boylu kumral bıyıklı	26		İlletinden dolayı askeriyeden muhreç
43		Kara Mehmed oğlu Hacı -Şâb-ı emred	8		Fevt 1252/1836
44		Kara Mehmed oğlu Ali	1 ay		
45		Oğulluğu Hasan, Karsavıran? oğlu Ömer - Şâb-ı emred	13		
46		Oğulluğu Memiş Karsavıran? oğlu Ömer - Şâb-ı emred	10		Fevt 1253/1837
47	**15**	**Halil oğlu Mehmed - Uzun boylu kır sakallı**	34	Çiftçi	Fevt 1253/1837
48	**16**	**Aydıncıklı? Feyzullah oğlu Mustafa - Uzun boylu kumral bıyıklı**	30		Elvan'dan gelme 1254/1838

Tablo 4: *1842 Tarihli 1804 Numaralı Nüfus Defteri'nde Ahîmesud Köyü*[3]

Sıra	Hane	İsim ve Şöhreti	Yaşı	Meslek/ Meşguliyet	Diğer
1	**1**	**Ahmed Kethüda oğlu Süleyman - Orta boylu kara sakallı**	56	Muhtar	
2		Süleyman oğlu Hüseyin - Orta boylu ter bıyıklı	22		
3		Oğlu Ali - Orta boylu	18	Redif süvari askeri	
4		Oğlu Mustafa	9		
5		Oğlu Mehmed	4		
6		Oğlu Halil - Şâb-ı emred	14		
7	**2**	**Ali Koca oğlu Bekir - Orta boylu kara bıyıklı**	26	Çiftçi	
8	**3**	**Hüseyin oğlu Deli Mehmed - Orta boylu kumral sakallı**	33	Çiftçi	
9		Karındaşı Hüseyin oğlu İbrahim - Orta boylu sarı bıyıklı	29	Asker-i Redif	
10		Diğer karındaşı Şehabeddin Orta boylu ter bıyıklı	22		
11		Diğer karındaşı Ali - Orta boylu	17		
12		Deli Mehmed oğlu Hüseyin	3		
13	**4**	**Babaoğlan oğlu Kanber - Orta boylu kır sakallı**	53	Çiftçi	
14	**5**	**Babaoğlan oğlu Kirlioğlu Ahmed - Orta boylu kara sakallı**	49	Çiftçi	
15		Ahmed oğlu Halil	2		
16	**6**	**Mankıye oğlu Mustafa oğlu Hacı Mehmed - Orta boylu kumral sakallı**	47	Çiftçi	
17	**7**	**Hüseyin oğlu A'yan Mehmed - Orta boylu kır sakallı**	64	Çiftçi	
18		Mehmed oğlu Mustafa - Orta boylu ter bıyıklı	22		
19	**8**	**Mehmed oğlu Dacıkoğlu Süleyman - Orta boylu kır sakallı**	59	Çiftçi	
20		Süleyman oğlu Mustafa - Orta boylu ter bıyıklı	19		
21		Oğlu Mehmed - Orta boylu	18	Mansûrede	
22		Oğlu Hasan - Orta boylu	17		
23	**9**	**İmamoğlu Mehmed oğlu Süleyman - Aksakallı**	75	Çiftçi	
24		Süleyman oğlu Salih - Orta boylu sarı sakallı	33	Çiftçi	
25		Süleyman oğlu Ahmed - Orta boylu ter bıyıklı	20	Mansûrede	
26		Süleyman oğlu Ali	10		
27	**10**	**Evran oğlu Mustafa oğlu Ömer - Kumral sakallı**	34	Çiftçi	

[3] BOA, NFS. d,1804, s. 77-79 (v.35-36).

28		Karındaşı oğlu Ömer oğlu Mehmed - Orta boylu ter bıyıklı	22	Mansûrede	
29		Diğer karındaşı Ömer oğlu Osman - Orta boylu ter bıyıklı	20		Çolak
30		Ömer oğlu Ahmed - Şâb-ı emred	13		
31	**11**	**Süleyman oğlu Kara Mehmed - Orta boylu aksakallı**	77	Çiftçi	
32		Oğulluğu Ömer oğlu Hasan-Orta boylu	15		
33		Kara Mehmed oğlu Süleyman - Orta boylu kumral bıyıklı	26		Askerden muhreç
34	**12**	**Mustafa oğlu Feyzullah - Kısa boylu kır sakallı**	70	Çiftçi	
35		Feyzullah oğlu Mustafa - Uzun boylu kumral sakallı	34	Çiftçi	
36		Feyzullah oğlu Halil - Orta boylu	16		Meczub
37	**13**	**Demürci (Teymurcu) oğlu Mehmed oğlu Hüseyin**	45	Çiftçi	
38		Oğlu Hüseyin oğlu Hasan - Şâb-ı emred	8		
39		Oğulluğu Mehmed oğlu Ali - Orta boylu kumral bıyıklı	25		Merkum ba-tezkere-i hazret-i seraskerî, asakirden muhreç
40	**14**	**Osman oğlu Musa Efendi - Orta boylu kır sakallı**	54	İmam	
41		Musa Efendi oğlu Halil - şâb	9		
42		Musa Efendi oğlu Osman - şâb	7		

Tablo 5: *1830-1831 Tarihli 1738 Numaralı Nüfus Defteri'nde Bağlıca Köyü*[4]

Sıra	Hane	İsim ve Şöhreti	Yaşı	Meslek/ Meşguliyet	Diğer
1	**1**	**İbrahim oğlu Mehmed - Uzun boylu sarı sakallı**	40		
2		Oğlu Mehmed	Sabî		
3	**2**	**Köseoğlu Ali - Orta boylu kara sakallı**	40		
4		Oğlu Halil	Sabî		
5		Oğlu Mustafa	Sabî		
		Üvey oğlu Süleyman - Ter bıyık	22		
6	**3**	**İbrahim oğlu Abdullah - Kısa boylu kara sakallı**	30		
7		Oğlu Hasan	Sabî		
		Oğlu Halil	Sabî		
8	**4**	**Osman - Kısa boylu kır sakallı**	55		
9		Oğlu Mehmed	Sabî		
10		Oğlu Ahmed	Sabî		
11	**5**	**Dede - Uzun boylu kumral sakallı**	45		
12	**6**	**Hüseyin - Orta boylu kara sakallı**	45		
13		Oğlu İsmail	Sabî		
14		Oğlu Mustafa	Sabî		
15	**7**	**Minnet torunu Süleyman - Sade-rû**	15		
16	**8**	**Katırcı Osman - Uzun boylu kır sakallı**	-		
17		Oğlu Mustafa - Ter bıyık	20		
18		**Oğlu Mehmed - Sade-rû (sakal ve bıyığı çıkmamış)**	18		
18		Oğlu Hüseyin	Sabî		
20		Oğlu Ali	Sabî		
21	**9**	**İbrahim oğlu Hüseyin-Uzun boylu sarı sakallı**	30		
22		Oğlu Seyyid Mehmed	Sabî		
23	**10**	**Hüseyin - Uzun boylu kır sakallı**	60		
24		Oğlu İbrahim -Ter bıyık	20		
25	**11**	Himmet - Orta boylu aksakallı	60		
26		Oğlu İbrahim - Sade-rû	15		
27	**12**	Ömer - Orta boylu kara sakallı	50		
28		Oğlu Hasan	Sabî		
29		Oğlu Hüseyin	Sabî		
30		Oğulluğu İbrahim – Sade-rû	15		
31	**13**	Seyyid Hüseyin - Orta boylu sarı bıyıklı	25		
32		Kardeşi Osman	Sabî		
33	**14**	Edhem oğlu Ali - Uzun boylu kır sakallı	60		
34		Oğlu Ali	Sabî		

[4] *Osmanlı Nüfus Defterlerinde Ankara (1738 Numaralı Nüfus Defteri),* s.403-404.

Tablo 6: *1842 Tarihli 1804 Numaralı Nüfus Defteri'nde Bağlıca Köyü*[5]

Sıra	Hane	İsim ve Şöhreti	Yaşı	Meslek/ Meşguliyet	Diğer
1	**1**	İbrahim oğlu Kel Abdullah - Orta boylu kara sakallı	64	Çiftçi	
2		Abdullah oğlu Hasan - Şâb-ı emred	14		
3		Abdullah oğlu Halil	11		
4	2	İbrahim oğlu Süleyman - Orta boylu kara sakallı	42	Irgad	
5		Süleyman oğlu Ali	4		
6	**3**	Hasan oğlu Yusuf - Orta boylu kara bıyıklı	49		Mefkûd /Kayıp
7		Yeğeni Ali oğlu Ali - Şâb-ı emred	14	Hizmetkâr	
8	**4**	Himmet oğlu İbrahim - Orta boylu sarı sakallı	29	Kalıççı?	
9	**5**	Gülbedi/Gülbadioğlu İsmail oğlu Hüseyin Orta boylu kır sakallı	57	Rençber	
10		Hüseyin oğlu İsmail - Şâb-ı emred	17		
11		Hüseyin oğlu Mustafa	15		
12		Kaynı Hasan oğlu Süleyman	25	Mansûre'de	
13	6	Topuzayak İbrahim oğlu Gök Hüseyin - Orta boylu kumral sakallı	45	Muhtar	
14		Gök Hüseyin oğlu Mustafa - Şâb-ı emred	7		
15		Gök Hüseyin oğlu İbrahim - Şâb-ı emred	6		
16	**7**	Hacı Ömer oğlu Hüseyin - Orta boylu kır sakallı	74	Çiftçi	
17		Hüseyin oğlu İbiş - Köse sakallı	34	Çiftçi	
18		Hüseyin hafidi (torunu) İbrahim oğlu Ömer	6		
19		Hüseyin hafidi İbrahim oğlu Ali	4		
20	**8**	Seyyid oğlu Hüseyin - Orta boylu kumral sakallı	45		
21		Karındaşı Seyyid oğlu Ahmed - Orta boylu ter bıyıklı	25		Mefkûd
22		Karındaşı Seyyid oğlu Osman - Şâb-ı emred	17	Çiftçi	
23		Hüseyin oğlu Mehmed	6		
24	**9**	Ömer oğlu Hasan - Orta boylu kara sakallı	20	Mansûre'de	
25		Karındaşı Ömer oğlu Hüseyin-Şâb-ı emred	16	Çiftçi	
26		Üveyi karındaşı İbrahim oğlu İbrahim - Orta boylu kumral sakallı	27	Çiftçi	
27		Ammileri (amca) Hasan oğlu Süleyman -Orta boylu kumral bıyıklı	46		Mefkûd
28	**10**	Osman oğlu Mustafa - Orta boylu sarı bıyıklı	32	Mansûre'de	
29		Karındaşı Osman oğlu Mehmed - Orta boylu kara	29	Çiftçi	
30		Karındaşı Osman oğlu Hüseyin - Orta boylu ter	21	Çiftçi	
31		Karındaşı Osman oğlu Ali - Şâb-ı emred	12		
32	**11**	Ahmed oğlu Hasan - Orta boylu kumral bıyıklı	60	Çiftçi	
33	**12**	İbrahim oğlu Mehmed - Uzun boylu sarı sakallı	50	Irgad	
34		Oğlu Mehmed oğlu Mehmed - Şâb-ı emred	12		
35	**13**	Süleyman oğlu Ali Efendi - Orta boylu kumral	35	İmam	

Tablo 7: *1830-1831 Tarihli 1738 Numaralı Nüfus Defteri'nde Elvan Köyü*[6]

[5] BOA, NFS. d,1804, s. 218-220 (v.105b-106b).

[6] *Osmanlı Nüfus Defterlerinde Ankara (1738 Numaralı Nüfus Defteri),* s. 388-389.

Sıra	Hane	İsim ve Şöhreti	Yaşı	Meslek/ Meşguliyet	Diğer
1	**1**	Babaoğlan - Orta boylu köse sakallı	40		
2		Oğlu Memiş	Sabî		
3		Oğlu Ali	Sabî		
4	**2**	Numan - Uzun boylu aksakallı	20		
5	**3**	Zemre Mustafa - Uzun boylu kumral, bıyıklı, traş	35		
6		Kardeşi Hidayet - Orta boylu kumral bıyıklı	32		
7		Yeğeni Mustafa	Sabî		
8	**4**	Mehmed - Orta boylu kara bıyıklı	40		
9		Oğlu Hüseyin	15		
10		Kaynı Ahmed - Orta boylu kara bıyıklı	38	Tekaüd	
11		Yeğeni Ali	17		
12		Yeğeni Mehmed	Sabî		
13		Yeğeni Hüseyin	-	Askerde	
14	**5**	Musa - Orta boylu aksakallı	55		
15		Oğlu Ali	15		
16		Oğlu Zeynel Abidin	7		
17		Oğulluğu Süleyman –Ter bıyık	20		
18	**6**	Süleyman oğlu Osman	15		Yetim
19	**7**	Ahmed - Orta boylu kara sakallı	40		
20		Yeğeni İsmail	16		
21		Yeğeni Mustafa	Sabî		
22	**8**	Ömer - Orta boylu aksakallı	67		
23		Oğlu Osman – Ter bıyık	22		
24		Oğlu Mehmed	15		
25		Oğlu İbiş	18		
26	**9**	Mehmed - Uzun boylu sarı sakallı	40		
27		Oğlu Emir Süleyman	Sabî		
28	**10**	Ahmed - Orta boylu kara sakallı	42		
29	**11**	İbrahim - Orta boylu köse sakallı	38		
30	**12**	Muhsin - Uzun boylu kır sakallı	50		
31	**13**	Ahmed - Orta boylu sarı sakallı	35		
32		Oğlu Mehmed	Sabî		
33	**14**	Bekir - Orta boylu sarı sakallı	43		
34		Oğlu Mehmed	15		
35		Oğlu Süleyman	Sabî		
36	**15**	Osman-Uzun boylu kumral sakallı	40		
37		Oğlu Ömer	Sabî		
38	**16**	Bekirlioğlu Hüseyin-Uzun boylu kara sakallı	45		
39		Oğlu Abdullah	Sabî		

40		Oğlu Himmet	Sabî		
41		Kaynı Bekir - Ter bıyık	18		
42	**17**	Mustafa - Uzun boylu kır sakallı	55		
43		Oğlu Ali	Sabî		
44	**18**	Şeyh Mehmed - Orta boylu kır sakallı	40		
45	**19**	Mehmed - Orta boylu Sade-rû	17		
46		Kardeşi Mustafa	Sabî		
47	**20**	Ali - Orta boylu ter bıyık	20		
48	**21**	Numan Yeğeni Hüseyin Uzun boylu kara sakallı	40		
49	**22**	Ahmed oğlu Ömer	70		
50	**23**	Emir Hasan Orta boylu kır sakallı	50		
51		Yeğeni Ali Sade-rû	16		
52		Yeğeni Hüseyin	Sabî		
53	**24**	Molla Ahmed - Köse sakallı	30	İmam	
54	**25**	Abdullah - Uzun boylu kır sakallı	55		
55		Torunu Hüseyin	Sabî		
56	**26**	Orta boylu kumral bıyıklı	-	Askerde	

Tablo 8: *1842 Tarihli 1804 Numaralı Nüfus Defteri'nde Elvan Köyü*[7]

Sıra	Hane	İsim ve Şöhreti	Yaşı	Meslek/ Meşguliyet	Diğer
1	**1**	Süleyman oğlu Akı? Mehmed - Orta boylu sarı sakallı	52	Çiftçi	
2		Mehmed oğlu Süleyman - Şâb	10		
3		Oğulluğu Mustafa oğlu Hüseyin - Orta boylu ter bıyıklı	25		
4		Oğulluğu Mustafa oğlu Osman - Orta boylu ter bıyıklı	22	Mansûre'de	
5		Oğulluğu Mustafa oğlu Mehmed - Şâb	18		
6	**2**	Paşa Mehmed oğlu Seyyid Mustafa - Orta boylu kumral sakallı	46	Çiftçi	
		Mustafa oğlu Paşa Mehmed - Şâb	10		
		Oğlu Ali v. Seyyid Mustafa	2		
5	**3**	Ömer oğlu Kötü Osman	50	Çiftçi	
6		Osman oğlu Ömer - Şâb	16		
7		Osman oğlu Hüseyin	1		
8	**4**	Mehmed oğlu Seyyid Ahmed	29	Mansûre'de	
14	**5**	Ali Koca oğlu Musa - Orta boylu aksakallı	63	Çiftçi	
15		Musa oğlu Ali - Uzun boylu kara bıyıklı	26	Mansûre'de	
17		Oğulluğu Süleyman (Karaköçek oğlu Mehmed oğlu) - Orta boylu kara sakallı	25	Rençber	
16	**6**	Zom Bekir oğlu Osman - Orta boylu ter bıyıklı	24		Mefkû
17		Karındaşı Zom Bekir oğlu Hüseyin - Orta boylu ter bıyıklı	22	Mansûre'de	
18		Karındaşı Zom Bekir oğlu Ahmed	19	Sandık	
19	**7**	Memiş oğlu Kara Hüseyin - Orta boylu köse sakallı	56	Çiftçi	
20		Oğlu Ali v. Kara Hüseyin	8		
21	**8**	Paşa oğlu A'rec (Topal) Hidayet - Orta boylu aksakallı	39	Çiftçi	
22	**9**	İmirza oğlu Deli Mustafa - Orta boylu aksakallı	70	Çoban	
23		Mustafa oğlu Mustafa oğlu Ali - Şâb	10		
24		Oğlu Kara Veli	8		
25	**10**	Küçük Mehmed oğlu Şeyh Mehmed - Orta boylu aksakallı	60	Çiftçi	
26		Şeyh Mehmed oğlu Osman	5		
27		Mehmed oğlu Hüseyin	2		
28	**11**	Osman oğlu Koca (Kurd) Mehmed - Orta boylu kara sakallı	39	Çiftçi	
29		Koca Mehmed oğlu Hüseyin - Orta boylu ter bıyıklı	20		
30	**12**	Mustafa oğlu Sarı Paşa oğlu Ahmed - Orta boylu kırca sakallı	39	Çiftçi	
31	**13**	İsmail oğlu İsmail - Orta boylu köse sakallı	29	Çiftçi	
32		Karındaşı Mustafa v. İsmail Uzun boylu ter bıyıklı	17	Çiftçi	
33	**14**	Mustafa oğlu Genç Ali oğlu Halil - Orta boylu kumral sakallı	29	Çiftçi	
34	**15**	Genç Ali oğlu Osman - Orta boylu aksakallı	69	Çiftçi	
35	**16**	Mazlum Süleyman oğlu Emir Ahmed - Orta boylu kumral sakallı	47	Muhtar	
36		Ahmed oğlu Mehmed - Şâb-ı emred	10		
37		Ahmed oğlu Ali	8		
38	**17**	Hasan oğlu Osman - Orta boylu kır sakallı	45	Çoban	
40	**18**	Hüseyin oğlu Molla Ahmed - Orta boylu kumral sakallı	45	İmam	
41		Molla Ahmed oğlu Osman	3		
42	**19**	Çavundurlu Süleyman oğlu Osman - Uzun boylu ter bıyıklı	24	Mansûre'de	

[7] *NFS. d.1804, s.80-82, V.36b-37ab.*

Tablo 9: *1830-1831 Tarihli 1738 Numaralı Nüfus Defteri'nde Eymiryaman / Emiryaman Köyü*[8]

Sıra	Hane	İsim ve Şöhreti	Yaşı	Meslek/ Meşguliyet	Diğer
1	**1**	Mehmed Esad - Orta boylu köse sakallı	38		
2		Oğlu Rüstem	Sabî		
3		Oğlu Mustafa	Sabî		
4		Kardeşi İbrahim - Taze sakallı	28		
5		İbrahim'in oğlu Ömer	Sabî		
6	**2**	Köse oğlu Hasan - Uzun boylu kara sakallı	38		
7		Oğlu Dede	Sabî		
8	**3**	Mehmed - Orta boylu kara sakallı	43		
9		Oğlu Hasan	Sabî		
10		Oğlu Ali	Sabî		
11	**4**	İbrahim - Orta boylu kara sakallı	40		
12		Oğlu Alaeddin	Sabî		
13		Oğlu Mehmed Emin	Sabî		
14	**5**	Receb - Orta boylu kır sakallı	40		
15		Oğlu İbrahim	Sabî		
16		Oğlu Mustafa	Sabî		
17	**6**	Ahmed - Orta boylu kumral sakallı	38		
18		Oğlu Süleyman	Sabî		
19		Oğlu Mehmed	Sabî		
20	**7**	Halil - Sarı bıyıklı yekçeşm (tekgöz)	26		
21		Kardeşi Seyyid İbrahim	15		
22	**8**	Emir Mehmed - Orta boylu kara sakallı	45		
23	**9**	Mehmed - Orta boylu köse sakallı	30		
24		Oğlu Osman	Sabî		
25	**10**	Osman - Orta boylu kır sakallı	56		
26		Oğlu Ahmed - Topal	20		
27	**11**	Gençoğlu Ali - Sarı sakallı	39		
28		Oğlu Mehmed	Sabî		
29	**12**	Halil - Orta boylu kır sakallı	40		
30		Kardeşi Mustafa - Sarı bıyıklı	28		
31	**13**	Osman Çelebi Oğlu Mehmed	Sabî		
32	**14**	Molla Ahmed - Uzun boylu kumral sakallı	42	İmam	Ankara'dan gelme

[8] *Osmanlı Nüfus Defterlerinde Ankara (1738 Numaralı Nüfus Defteri),* s.385-386. Defter çevirisinden Eymirhan olarak çevrilmiştir. Doğrusu defterde Yaman'dır.

Tablo 10: *1842 Tarihinde 1804 Numaralı Nüfus Defterinde Eymiryaman Köyü*[9]

Sıra	Hane	İsim ve Şöhreti	Yaşı	Meslek/ Meşguliyet	Diğer
1	**1**	Mustafa oğlu Esad Ağa - Orta boylu kumral sakallı	45	Sandık Emini	Kaza'nın sandık emini
2		Esad Ağa oğlu Mustafa v.	10		
3	**2**	Ömer oğlu Genç Ali - Uzun boylu sarı sakallı	47	Çiftçi	
4		Genç Ali oğlu Mehmed - Uzun boylu ter bıyıklı	23		
5		Genç Ali oğlu Ömer	6		
6		Genç Ali oğlu Seyyid Ali	1		
7	**3**	Saadeddin oğlu Baba Halil - Uzun boylu kır sakallı	80		
8		Baba Halil oğlu Ali - Şâb	8	Çiftçi	
9	**4**	Saadeddin oğlu Emir Mustafa - Orta boylu kır sakallı	53	Çiftçi	
10		Mustafa oğlu Ali	3		
11		Mustafa oğlu Mehmed	1		
12	**5**	Saadeddin oğlu Mustafa - Orta boylu kumral sakallı	40	Çiftçi	
13		Mustafa oğlu Oğlu Saadeddin	7		
14	**6**	Ahmed oğlu Osman - Orta boylu kara sakallı	35	Çiftçi	
15	**7**	Koca İbrahim oğlu Yekçeşm (Tekgöz) Halil-Uzun boylu kara sakallı	38	Çiftçi	
16	**8**	Koca İbrahim oğlu Seyyid İbrahim - Uzun boylu kara bıyıklı	29	Çiftçi	
17		Seyyid İbrahim oğlu İbrahim	1		
18	**9**	Süleyman oğlu İğdişoğlu Ahmed - Orta boylu kumral sakallı	53	Çiftçi	
19		Ahmed oğlu Süleyman - Şâb-ı Emred	15		
20		Ahmed oğlu Mehmed	6		
21	**10**	Mehmed oğlu orta boylu ter bıyıklı	21	Çiftçi	
22		Karındaşı Mehmed oğlu Ali - Şâb-ı emred	11		
23	**11**	Murad oğlu Osman - Orta boylu aksakallı	85		Alîl/İhtiyar
24	**12**	Kürd Ali oğlu Receb - Orta boylu kır sakallı	85	Çiftçi	
25		Receb oğlu İbrahim - Orta boylu ter bıyıklı	25	Çiftçi	
26		Receb oğlu Mustafa - Şâb-ı emred	10		
27	**13**	Ali oğlu Hasan - Orta boylu kara sakallı	55	Muhtar	
28		Hasan oğlu Ağadede	19		
29	**14**	Ali oğlu Mehmed - Orta boylu köse sakallı	34	Çiftçi	
30		Mehmed oğlu Osman - Şâb-ı emred	10		
31		Mehmed oğlu Hüseyin	7		
32	**15**	Kör Mehmed oğlu Mecruh İbrahim - Orta boylu kır sakallı	59	Çiftçi	
33		Oğlu Alaeddin - Orta boyu ter bıyıklı	21		
34		Oğlu Seyyid Mehmed - Şâb	11		
35		İbrahim hafidi Alaeddin oğlu Emin	2		
36	**16**	Ahmed oğlu Köle Mehmed - Orta boylu kumral bıyıklı	29	Bilâ-	
37	**17**	Emin oğlu Mehmed - Uzun boylu kır sakallı	55	Çiftçi	
38		Mehmed oğlu Emin - Şâb-ı emred	13		
39		Mehmed oğlu İsmail v. Mehmed	4		
40	**18**	Kara Osman oğlu Seyyid	12	Çiftçi	
41	**19**	Mustafa oğlu İğdişoğlu İbrahim - Uzun boylu kumral sakallı	42	Çiftçi	
42		Oğlu Ömer v. İbrahim	10		
43		Oğlu Ali v. İbrahim	2		
44	**20**	Salayacı? Oğlu Eyyüb - Uzun boylu kara sakallı	39	Çiftçi	
45		Eyyüb oğlu Halil - Şâb	10		
46		Eyyüb oğlu Mustafa	4		
47	**21**	Abdullah oğlu Mustafa	55	Çoban	

[9] BOA, *NFS.d, 1804, s. 95- 98 (v. 44a-b-45ab).*

Tablo 11: *1803 Numaralı 1252/1836 Tarihli ve 1804 Numaralı 1256/1840 Tarihli Ankara Sancağının Zîr Kasabasına Bağlı Köylerin Hane ve Erkek Nüfus Sayıları*

No	Köy Adı	1252/1836		1256/1840	
		Hane Sayısı	Erkek Nüfus	Hane Sayısı	Erkek Nüfus
1	Ovacık	40	106	37	96
2	Busaklar (Pursaklar)	41	107	38	108
3	Galabalar	11	34	8	35
4	Bavlum (Bağlum)	102	260	94	253
5	Memluk	25	68	21	63
6	Yakacık	34	89	32	88
7	Evedikler / İvedikler (Ovadıklar)	20	60	23	65
8	Ma' cun	6	15	9	31
9	Yuva	46	130	45	117
10	Karacakaya	13	47	13	51
11	Susuz	52	137	49	159
12	Çakırlar / Mumcıoğlu Çakırları	11	30	12	29
13	İlgazi	13	43	12	41
14	Ahîmesûd	15	47	14	42
15	Elvan	19	43	19	41
16	Gügercinlik / Güvercin	6	16	6	14
17	Saraycık	13	28	15	36
18	Cemşid (Cimşid)	9	23	9	19
19	Sincan	37	90	31	75
20	Eymiryaman / Emiryaman	17	37	21	47
21	Küçük İstanos (Osmaniye)	9	25	14	36
22	Kayı	32	85	31	96
23	Gökler	78	207	69	203
24	Tatlar	8	20	6	17
25	Anayurd	7	19	6	16
26	Girmeç (Germeç)	6	15	9	18
27	Hıdırşeyh (Hızırşeyh)	6	19	7	17
28	Güreş	16	51	18	46
29	Karaahmed	31	89	35	89
30	Yağır	10	29	10	30
31	Müsellem	25	62	31	63
32	Şabanözi	81	218	72	177
33	Yağmurbaba	15	36	12	28
34	Hacıtuğrul	40	89	37	81
35	Poyraz	29	70	28	65
36	Bacı	53	144	51	131
37	Mallı	10	28	8	16
38	Alagöz	9	20	5	13
39	Hisarlıkaya	36	110	30	81
40	Şehidali	33	83	27	80
41	Bâlıkuyumcu (Bâlîkuyumcu)	24	57	20	53
42	Aşağıyurtçı	13	33	13	23
43	Yukarıyurtçı	10	25	10	30

44	Esenler	15	38	10	21
45	Polatlar	12	24	10	18
46	Hisarcık	8	17	7	14
47	Kötüoba	14	35	19	51
48	Elçi	16	40	21	53
49	Kurdşeyh (Kurtşıh/Çiçektepe)	5	15	4	14
50	Beçenek (Peçenek)	26	59	20	66
51	Yapracık	29	77	24	84
52	Bağlıca	10	34	13	35
53	Kutugın	17	51	14	38
54	Alacaatlu	22	64	22	68
55	Tâhir	8	20	8	19
56	Dodurga	43	103	39	102
57	İncek	1	3	4	14
58	Lodumı	27	83	45	134
59	Alaatlu Çakırları	1	4	2	5
60	Kızılcaşehir	2	8	5	16
61	Çavundur	4	11	5	14
62	Yalıncak	22	63	18	68
63	Karakursun / Karakusun)	16	37	13	43
64	Balgad	16	47	16	48
65	Hacıabdipaşa / Hacıabdipaşazâde Çiftliği	8	28	10	37
66	Orman	-	-	3	6
67	Samutlı			21	52
68	Afşar	-	-	-	-
	Toplam	Erkek Nüfus Toplamı: 3.809	Köy Toplamı: 67	Erkek Nüfus Toplamı: 3.809	Köy Toplamı: 67